

FODOR ALADÁRNÉ

Rákóczifalva

Rákóczifalva Jász-Nagykun-Szolnok megyében található, Szolnok déli szomszédja. A Tiszától mintegy 3 km-re, a szolnoki löszhátságon terül el. A városon a 442. sz. Szolnok–Kunszentmárton–Szentés műút halad át. Vasútvonallal nem érinti, a szolnoki vasúti csomópont autóbusszal érhető el. A település címerében a címerpajzs kék mezejében az arany színű kuruc lovas vitéz és a címersisakot helyettesítő kuruc süveg a helyi és egyben a magyar múlt tiszteletének hirdetője. Az alsó részen zöld mezőben lévő ezüst hullám a Tiszát jelképezi.

A település története

Rákóczifalva alig több mint 100 éves település, területe azonban már 3800 évvel ezelőtt lakott volt. A régészeti ásatások öt különböző korból származó temetőt is felfedeztek a település határában. Legkorábban a bronzkor elején (3800 éve) temetkeztek ide. Találtak sírokat a VIII. század második feléből és a IX. századból is. A későbbi leletek a magyar honfoglalás körüli időkből származnak, és valószínűleg a besenyők temetkezésének emlékei. Története szorosan kötődik az egykor neves mezőváros – a Rákóczifalva elődjének tekinthető – Varsány múltjához, ugyanis a török kor végén elpusztult mezőváros helyén, Varsánypusztán települt a mai város. Rákóczifalva jelenlegi közigazgatási területe a XVIII. században II. Rákóczi Ferenc fejedelem birtoka volt.

Fő tér

A település intézményei, civil szervezetei és vállalkozásai közül több viseli II. Rákóczi Ferenc nevét. Így például az általános iskola, a sportegyesület, a nyugdíjasklub, mint ahogy viselte az egykori mezőgazdasági termelőszövetkezet is. A Tiszának a település határában lévő hullámtere 1978 óta a Közép-Tiszai Tájvédelmi körzethez tartozik.

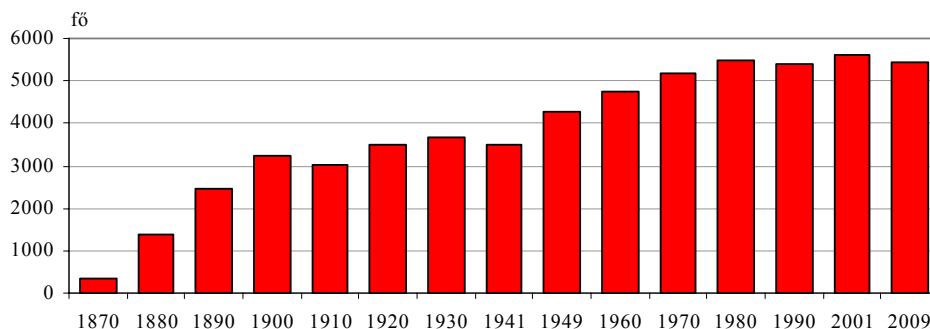
Népesség, népmozgalom

Rákóczifalva lélekszáma az 1870. évi népszámlálás idején még csupán 366 fő volt. A telepítést követően a népesség száma ugrásszerűen növekedett. A lendületes bővülés 1900-ig tartott. Lélekszáma 2001-ben volt a legmagasabb (5621 fő), ezt követően kissé csökkent, és 2009 elején 5440 főt tett ki.

A település helyén és határában 1880-ban miniszteri rendelet alapján felparcellázták a földet, ahová aztán telepeseket hívtak. A vevők, Rákóczifalva első telepesei, harmincöt községből érkeztek. Összesen 289 család telepedett ide. A mai Rákóczifalva történetét 1880-tól, a telepítés évétől számítják. Közigazgatásilag először Szolnokhoz tartozott, majd 1883-ban önálló község lett. Mérnöki tervek szerint alakították ki a települést, házai tornác nélküliek. A Szolnoktól való elszakadás után a faluban jelentős fejlesztések történtek. 1951-ben Rákóczifalvától levált Újfalva, amely Rákóczifalva néven önálló település lett.

1. ábra

A népesség száma az év elején, 1870–2009*

* 1960-ig jelenlét, 1970-től lakónépesség

A népesség növekedésében meghatározó szerepe volt a vándorlásnak. 1970–2001 között ugyanis a vándorlási különbözet közel 440 fővel növelte, a természetes fogyás viszont 60 fővel csökkentette a lakosság számát. A vándorlási egyenleg az ezredfordulót követő években is pozitív maradt, a természetes fogyás azonban intenzívebbé vált, így a népesség száma csökkent.

Rákóczi falva népességének korösszetétele az általános tendenciához hasonlóan a lakosság öregedését jelzi. A gyermekek (0–14 évesek) aránya az 1980. évi 23%-kal szemben 2001-ben 16% volt, miközben az idősek (65 év felettek) aránya 14%-ról 15%-ra nőtt.

2009 elején a gyermekek aránya már csak 13%-ot tett ki, az időseké pedig 17%-ra emelkedett. Így a száz gyermekre jutó idősek száma a megyeinél magasabb (129), ugyanakkor a gyermekek és idősek 100 felnőttre jutó együttes száma alacsonyabb (44).

Népessége alapján Rákóczi falva Jász-Nagykun-Szolnok megye negyedik legkisebb városa. A település területe 3594 hektár, így 2009 elején népsűrűsége 151 fő/km², amely a megye városainak átlagát jóval meghaladja.

A népesség iskolázottsága az elmúlt évtizedekben a térségben is javult, amit a kevésbé iskolázottak arányának csökkenése, valamint a közép- és felsőfokú végzettséggel rendelkezők lakosságon belüli hányadának növekedése jelez. 2001. február 1-jén a 15 éves és idősebb népesség csaknem kilenczete befejezte az általános iskola 8. osztályát. A 18 évesek vagy idősebbek háromtizede rendelkezett legalább érettségivel. Főiskolai, egyetemi diplomája a 25 évesek és idősebbek 5%-ának volt. A településen alapkötés folyik. A város egyetlen óvodája 180 férőhelyes, ahol 2008-ban 162 óvodás gyermekkel 14 óvodapedagógus foglalkozott. Az általános iskolában 300 tanuló 26 pedagógus oktatott. Egy osztályban átlagosan 20 diák tanult.

Gazdasági fejlődés

Rákóczi falvai székhellyel 2008 végén 593 vállalkozást, a 2000. évinek 1,6-szeresét tartották nyilván. Közülük 456 egyéni, 137 pedig társas vállalkozás volt.

1. táblázat

Regisztrált vállalkozások gazdasági ágak szerint, 2008. december 31.

Ágazat	Gazdasági ág	A regisztrált vállalkozások	
		száma	aránya, %
	Összesen	593	100,0
	Ebből:		
A, B	mezőgazdaság, vad-, erdő-, halgazdálkodás	198	33,4
C–E	ipar	26	4,4
F	építőipar	40	6,7
G	kereskedelem, javítás	68	11,5
H	szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	28	4,7
K	ingatlanügyletek, szolgáltatás	120	20,2

2000 óta az egyéni vállalkozások száma nőtt nagyobb mértékben (1,7-szeresére), közben a társas vállalkozások 37%-kal gyarapodtak. A vállalkozási aktivitás, az ezer lakosra jutó vállalkozások száma (109) 2008 végén elmaradt a megyei átlagtól (122). A vállalkozások 33%-a a mezőgazdaságban, 11%-a az ipar, építőipar ágakban, 55%-a a szolgáltatási szektorban tevékenykedett; ez utóbbiakon belül az ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás, valamint a kereskedelem, javítás területén regisztráltak nagyobb számban vállalkozásokat.

A település legnagyobb foglalkoztatói a Szabados Hús Kft., a baromfityénysztéssel foglalkozó Barcoop Kft. és a Tiszavidéki Takarmánygazdálkodási Kft.

2008 végén a helyi lakosság igényét 55 kiskereskedelmi üzlet és 20 vendéglátóhely szolgálta. Az üzletek egynegyede (14) élelmiszer-vegyesüzlet és -áruház. Ez után következnek az egyéb kategóriába sorolt iparcikk-szaküzletek (13), majd a festék-, vasáru-, barkács- és építésianyag-szaküzletek (6), a hús-, húsarú-szaküzletek (4) és a ruházati szaküzletek (4).

A település jelentősebb idegenforgalmi szálláshelykínálattal nem rendelkezik, a városban kereskedelmi szállásférőhely nincs. Falusi szállásadás szervezett formában 6 családnál folyik, 18 férőhelyen.

Turisztikai szempontból Rákóczi falva „felfedezése” az utóbbi években kezdődött. Korábban a horgász-, a vadász-, a vízi és a lovasturizmus kialakítása és fejlesztése volt az elsődleges cél. A közeljövőben a belterületen a wellness-turizmus kiépítését tervezik, amelyet a település alatt található termál- és gyógyvízkincsre alapoznak.

A lakosság kulturális igényeit szolgálja a több mint 22 ezer könyvtári egységgel rendelkező könyvtár. A beiratkozott olvasók száma csaknem 800 fő volt 2008-ban. A könyvtárban e-Magyarország pont is működik.

Macimúzeum

A közösségi házban megveszerte elismert közművelődési munka folyik: a gyermekszínházi előadások, koncertsorozatok, pódiumestek várják a látogatókat. A településen szervezett rendezvények közül többnek visszajáró vendégköre alakult ki. Ezek közé sorolható a Méhesi Antal fogathajtó emlékverseny, a nemzetközi kenyérsütőverseny, a Döme-napi vigasság (Mackónap), a Mária-napi búcsú, a Lovasmajális. A település sporttalálkozóknak, konferenciáknak és tudományos tanácskozásoknak is otthont ad.

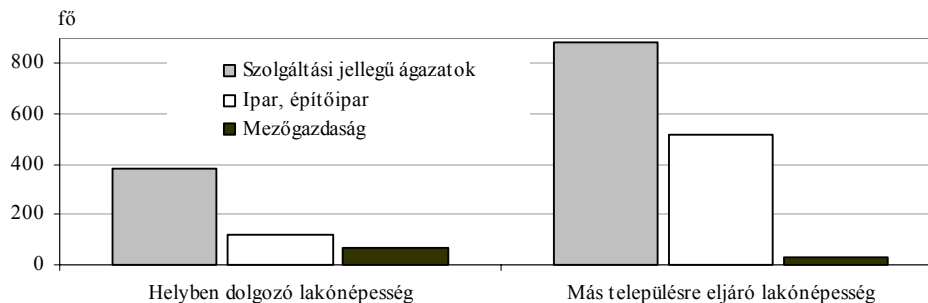
Az országban egyedülálló látványosság a „Macimúzeum”. A magángyűjtemény játékmackóinak száma elérte az 1300 darabot, és 2008-ban csaknem 5 ezren tekintették meg a tárlatot.

A turizmus fejlesztésére tett lépések a település életét kedvező irányban változtatták meg.

2001-ben Rákóczi falván a foglalkoztatottak száma 1990 fő volt, a népességben belüli részesedésük 36%-ot tett ki. A lakosság egyharmada az inaktív keresők közé tartozott, további egynegyede eltartott volt. A munkanélküliek aránya 6,2%-ot tett ki. A településen foglalkoztatottak 63-64%-a a szolgáltatási jellegű ágazatokban dolgozott. Az iparban, építőiparban 32%-uk tevékenykedett, a mezőgazdaságnak pedig mérsékelt (5%) szerepe volt.

2. ábra

A foglalkoztatottak száma összevont gazdasági ágak szerint, 2001

A településen élő foglalkoztatottak 36%-a dolgozott helyben. A település „foglalkoztatói jellegét” egyre inkább a szuburbán községekre, illetve a szuburbán kisvárosokra jellemző lakófunkció váltja fel. Szolnok közelségéből adódóan is az átlagnál alacsonyabb a munkanélküliségi ráta. A Foglalkoztatási Hivatal 2008. decemberi adatai alapján a Rákóczi falván nyilvántartott álláskeresők száma 222 fő, akik a munkavállalási korú népesség 6%-át adják.

Lakáshelyzet, infrastruktúra

Rákóczi falva lakásállománya megközelítette a 2200-at, a 100 lakásra jutó lakosok száma a megyei átlagnál magasabb (250) volt. A település kommunális ellátottsága kedvező. 1964-től 1973-ig tartott a vízvezeték-hálózat kiépítése, és 2008 végéig a lakások 99%-a csatlakozott a hálózatra. A szennyvízcsatorna-beruházás 2001-ben ért véget, és a bekötött lakások (1924) aránya csaknem 90%. A gázhálózat kiépítését 1993-ban fejezték be. 2008 végén 1940 lakásban, a lakások kilenczetedében volt vezetékös gáz. A lakások szobaszám és komfortfokozat szerinti megoszlása azt mutatja, hogy növekszik a magasabb igényeket kielégítő összkomfortos és komfortos lakások hányada, a félkomfortosoké és komfort nélkülieké pedig csökken.

2. táblázat

A lakásállomány főbb jellemzői, 1980–2008

	1980	1990	2001	2008
Lakásállomány	1854	2022	2079	2175
Ebből:				
1 szobás	379	177	106	..
2 szobás	1081	847	769	..
3 és több szobás	394	998	1204	..
100 lakásra jutó lakos	295	267	268	250

2008-ban Rákóczi falván az egészségügyi alapellátásban 3 házi orvos dolgozott, és munkájukat 3 körzeti ápoló segítette. Egy házi orvosra a megyei átlagot meghaladó számú lakos (1813) és közel 14 ezres betegforgalom jutott. Magasabb szintű szakellátás és kórházi ápolás a megyeszékhelyen vehető igénybe.

A településen a szociális gondoskodást a 20 férőhelyes bölcsőde, a 45 férőhellyel rendelkező tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény, valamint az idősek 30 férőhelyes nappali intézménye biztosítja.

Rákóczi falva közlekedés-földrajzi helyzetéből eredően egyre nagyobb nyertese a térségben lezajló szuburbanizációs folyamatoknak. Egészséges, csendes, gondozott lakóhely, és utcaképe rendezett. A közösséggért felelősséget vállaló lokálpatrióta szellemiség jellemzi az itt élőket, ami a tevékeny és nagyszámú (több mint 30) civil szervezet munkájában is megmutatkozik.

A város határon túli kapcsolatokat is ápol. Portugál, francia, lengyel, bolgár, szlovák és román településekkel tart fenn baráti kapcsolatot.